

BOSHQARUVDA QAROR QABUL QILISH PSIXOLOGIYASINING NAZARIY-ASOSIY TAMOYILLARI.

Begmetova Rohila Axmedjanovna

Osiyo Xalqaro Universiteti magistranti

Xorazm Viloyati Xiva tumani

“Inson” ijtimoiy xizmatlar markazi bosh mutaxassisi

Annotatsiya. Mazkur tezisda boshqaruv jarayonida qaror qabul qilishning psixologik asoslari va nazariy tamoyillari tahlil qilinadi. Tadqiqotda rahbar va boshqaruv subyektlarining qaror qabul qilish jarayoniga ta'sir etuvchi psixologik omillar — motivatsiya, ehtiyojlar, qadriyatlar, emotsional holat, shaxsiy tajriba hamda ijtimoiy muhitning roli yoritib berilgan. Shuningdek, individual va jamoaviy qaror qabul qilish mexanizmlari, kognitiv jarayonlar, stereotiplar va psixologik xatoliklarning boshqaruv samaradorligiga ta'siri ilmiy-nazariy jihatdan asoslab berilgan. Tadqiqot natijalari boshqaruv faoliyatida psixologik yondashuvlardan samarali foydalanish qarorlarning sifatini oshirishini ko'rsatadi.

Kalit so'zlar: boshqaruv, qaror qabul qilish, psixologik omillar, rahbar shaxsi, motivatsiya, kognitiv jarayonlar, jamoaviy qaror.

Annotation. This thesis explores the theoretical and psychological foundations of decision-making in management. The study examines key psychological factors influencing managerial decision-making, including motivation, emotional state, values, personal experience, and social environment. Special attention is given to individual and group decision-making processes, cognitive mechanisms, psychological biases, and errors that affect the effectiveness of management decisions. The findings emphasize that integrating psychological principles into management practices significantly enhances the quality and efficiency of decision-making.

Keywords: management, decision-making, psychological factors, leadership, motivation, cognitive processes, group decision-making.

Asosiy qism.

Hozirgi globallashtirish, raqamlashtirish va tezkor axborot almashinuvi sharoitida boshqaruv jarayonlarida qaror qabul qilish masalasi alohida ahamiyat kasb etmoqda. Boshqaruv faoliyatining samaradorligi ko'p jihatdan qabul qilinayotgan qarorlarning puxtaligi, o'z vaqtida va asosli bo'lishiga bog'liq. Shu bois, qaror qabul qilish jarayonini nafaqat tashkiliy-iqtisodiy, balki psixologik nuqtai nazardan ham o'rganish dolzarb masala hisoblanadi. Qaror qabul qilish psixologiyasi shaxsning bilish jarayonlari - idrok, tafakkur, xotira va tasavvur bilan chambarchas bog'liq. Rahbar yoki boshqaruvchi shaxs qaror qabul qilishda mavjud axborotni tahlil qiladi, vaziyatni

(11th international scientific and practical conference)

baholaydi va muqobil variantlar ichidan eng maqbulini tanlaydi. Ushbu jarayonda shaxsning individual psixologik xususiyatlari, hayotiy tajribasi, stressga chidamliligi va mas'uliyat hissi muhim rol o'ynaydi. Boshqaruvda qaror qabul qilish jarayoniga emotsional holat ham sezilarli ta'sir ko'rsatadi. Kuchli stress, xavotir yoki emotsional zo'riqish sharoitida qabul qilingan qarorlar ko'pincha yetarlicha asoslanmagan bo'lishi mumkin. Shu sababli rahbarning emotsional barqarorligi va o'zini-o'zi boshqarish qobiliyati boshqaruv psixologiyasining muhim tamoyillaridan biri hisoblanadi. Qaror qabul qilishda jamoaviy muhokama va hamkorlik mexanizmlari ham muhim ahamiyatga ega. Jamoaviy qaror qabul qilish jarayonida turli fikrlar, tajribalar va yondashuvlar uyg'unlashadi. Bu esa qarorning sifatini oshiradi. Biroq, guruh bosimi, konformizm va mas'uliyatning tarqalishi kabi psixologik holatlar noto'g'ri qarorlar qabul qilinishiga ham olib kelishi mumkin. Shu bois, jamoaviy qaror qabul qilish jarayonini to'g'ri tashkil etish boshqaruv psixologiyasining muhim vazifalaridan biridir. Psixologik tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, samarali qaror qabul qiluvchi rahbarlar yuqori darajadagi refleksiya, tanqidiy fikrlash va moslashuvchanlikka ega bo'ladi. Ular o'z xatti-harakatlarini tahlil qila oladi, xatolardan saboq chiqaradi va kelajakdagi qarorlarni takomillashtirib boradi. Bu esa boshqaruv jarayonida barqaror rivojlanishni ta'minlaydi.

Xulosa.

Xulosa qilib aytganda, boshqaruvda qaror qabul qilish psixologiyasi rahbarlik faoliyatining ajralmas qismi hisoblanadi. Qaror qabul qilish jarayonida psixologik omillarni hisobga olish boshqaruv samaradorligini oshiradi, ijtimoiy-psixologik muhitni yaxshilaydi va tashkilot faoliyatining barqaror rivojlanishiga xizmat qiladi. Shu sababli, boshqaruv amaliyotida psixologik bilim va ko'nikmalarni tizimli ravishda joriy etish muhim ilmiy-amaliy ahamiyatga ega.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Vygotskiy L. S. **Jamiyat va tafakkur: oliy psixik funksiyalarning rivojlanishi.** — Toshkent: Fan, 2000.
2. Jonson D. V., Jonson R. T. **Hamkorlik va raqobat: nazariya va tadqiqotlar.** — Toshkent: O'qituvchi, 2012.
3. Slavin R. E. **Hamkorlikda o'qitish: nazariya, tadqiqot va amaliyot.** — Toshkent: Sharq, 2016.
4. Bandura A. **Ijtimoiy o'rganish nazariyasi.** — Toshkent: Ma'naviyat, 2004.
5. Leontyev A. N. **Faoliyat. Ong. Shaxs.** — Toshkent: Fan, 2001.
6. Rubinshteyn S. L. **Umumiy psixologiya asoslari.** — Toshkent: O'qituvchi, 2018.
7. Boekaerts M., Korno L. **Ta'lim jarayonida o'zini-o'zi boshqarish // Amaliy psixologiya jurnali.** — 2019.

8. Gillies R. M. **Hamkorlikda o‘qitish: tadqiqotlar va amaliyot tahlili** // Pedagogik tadqiqotlar. — 2020.
9. Dillenbourg P. **Hamkorlikda ta’lim: kognitiv va hisoblash yondashuvlari.** — Toshkent: Innovatsiya, 2015.
10. Zukerman G. A. **O‘quv faoliyati orqali refleksiyaning rivojlantirish** // Ta’lim va tarbiya. — 2017.

